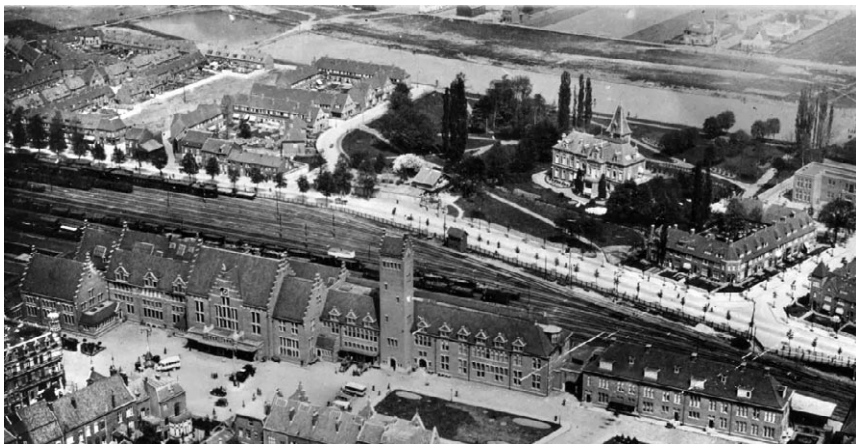

Toen Wyck nog een eiland was

De Maas is een “regenrivier”. Zodra het in Noord-Frankrijk en in de Ardennen enkele weken lang veel regent, zien wij dat in Maastricht een paar dagen later aan de kleur van het Maaswater en aan de hoge waterstand. Dat betekent ook dat de Maas in de zomer weinig water te verwerken krijgt, soms bijna droog staat, maar daarentegen in de winter grote hoeveelheden. In sommige jaren, bijvoorbeeld in 1880 en in 1926, geeft dit aanleiding tot historische overstromingen. Om in de winter al dat water te verwerken, heeft de Maas op bepaalde plekken dan ook altijd ‘winterbedden’ gehad, ook wel ‘overlaten’ genoemd. Dat waren oude rivierbeddingen, die in de zomer droog stonden, maar waar Moeder Maas weer dankbaar gebruik van maakte als er veel water afgevoerd moest worden.

Ten oosten van Maastricht was ook zo’n winterbed, een oude Maas-arm die functioneerde als wateroverlaat tussen Heugem en Limmel, en daarom ook wel de “Heugemse overlaat” genoemd. Bij hoog water van de Maas stonden regelmatig grote delen van het Wyckerveld onder water, en bij mijn grootvader aan de Meerssenerweg, naast Villa Wyckerveld, stond de kelder blank en drevén de aardappelen doelloos op het water.

Wanneer dit gebeurde was Wyck dus een eiland, ten westen en ten oosten ingeklemd door een dubbele stroom van de Maas. Eeuwen lang heeft de overlaat als zodanig gefunctioneerd. Op de stadsplattegrond in de Atlas van Braun en Hogenberg uit 1581 staat de overlaat van de Maas rondom Wyck gewoon als een

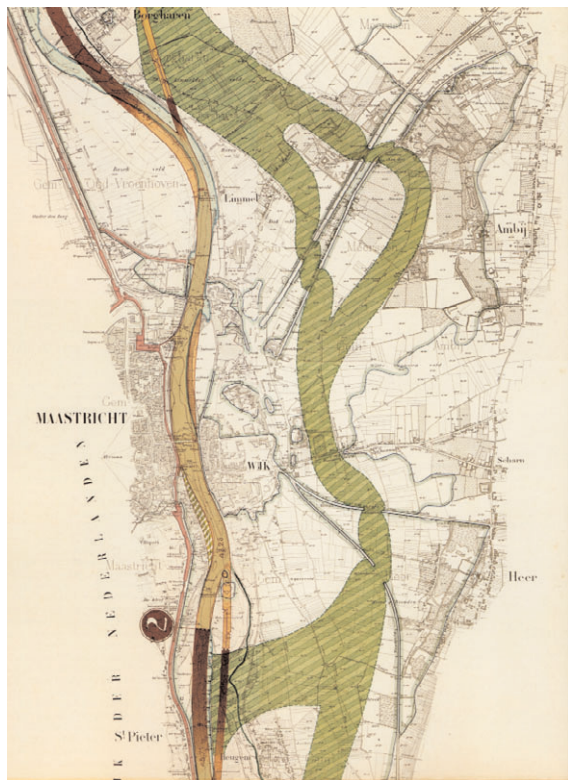
Op deze luchtfoto van de omgeving van het station is achter de Villa Wyckerveld het overstromingskanaal van de Maas duidelijk te zien.

Bij de grote overstroming in 1926 reikte de “brede stroom van de Maas” van Villa Wyckerveld tot aan de eerste huizen van Wittevrouwenveld. De jongeman op onze foto houdt nog net de voeten droog.

rivierarm afgebeeld.

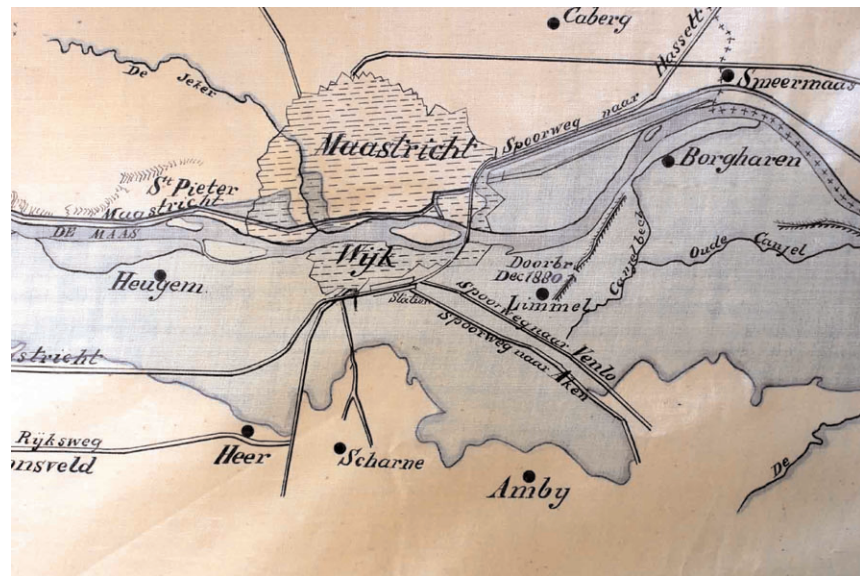
Vanwege het overstromingsgevaar werden er in de oude Maasbedding dan ook geen huizen gebouwd. Iedereen weet immers dat een rivier in geval van nood regelmatig haar oude bedding weer opzoekt. En onze voorouders waren zo slim om de dorpen Ryckholt, Gronsveld, Amby, Heer of Bunde niet in de Maasvlakte te stichten, maar op de hoogte van de eerste terrassen. Zij kenden immers het gedrag van Moeder Maas. En terecht. Want, zoals een kaart uit het archief van Rijkswaterstaat laat zien, bij de overstroming van december 1880 reikte het water tot aan Heer en Amby. En nog in 1912 hield Rijkswaterstaat rekening met de over-

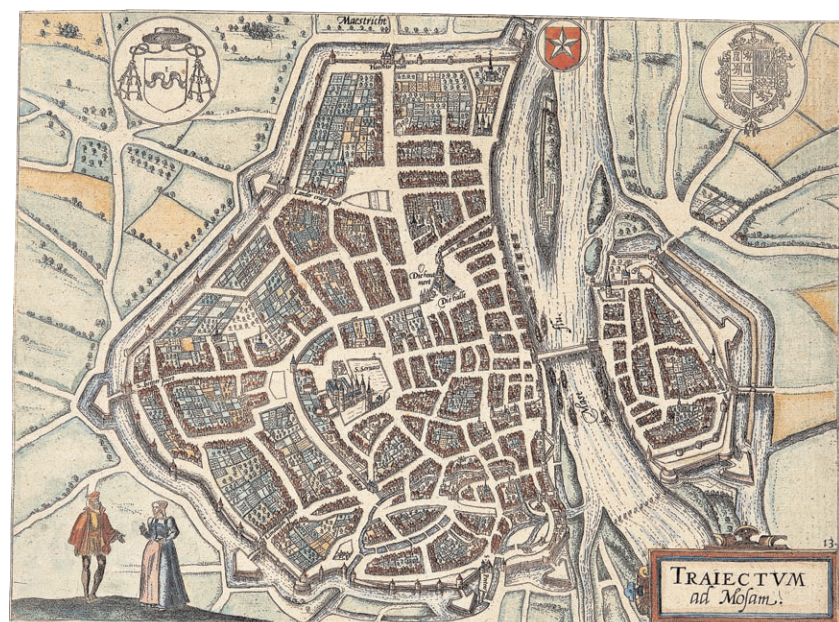
Nog in 1912 hield Rijkswaterstaat uitdrukkelijk rekening met een breed overstromingsgebied rondom Wyck.

stromingsgeul van de Maas, toen er samen met België plannen voor kanalisatie van de Maas werden gemaakt. Op de kaart die toen gemaakt werd staat een brede overlaat aangegeven die het water van de Maas via Heugem achter Wyck richting Limmel laat stromen.

Toen na de “annexatie” van 1920 de gemeente Maastricht delen toegewezen kreeg van de gemeenten Heer (Heugemer- en Heerderveld), Amby (Geusselt en Wittevrouwenveld) en Meerssen (Limmel, Geusselderbroek, Wyckerveld), konden ook

Alles wat op deze kaart van Rijkswaterstaat in blauw is aangegeven stond in december 1880 blank.

Plattegrond van Maastricht uit de atlas van Braun en Hogenberg van 1581. Wyck is een eiland, tussen twee armen van de Maas.

daar nieuwe woonwijken gebouwd worden, maar er werd terdege rekening gehouden met de overlaat van de Maas. Heel het gebied tussen Villa Wyckerveld en de nieuwgebouwde wijk Wittevrouwenveld bleef dan ook onbebouwd. Maar het overstromingsgevaar bleef. Daarom werd in 1922-1923 achter de villa een kanaal gegraven, dat bij hoog water de functie van de overlaat kon overnemen. En inderdaad, bij de grote overstroming van de Maas in 1926 stond het emplacement van het station blank, en reikte de “brede stroom van de Maas” van Villa Wyckerveld tot aan het

Wittevrouwenveld. De jongen op onze foto houdt nog net de voeten droog. Toen het Juliana-kanaal en de stuw bij Borgharen waren klaargekomen, dacht men het probleem beheersbaar te hebben, en werd het kanaal achter Wyckerveld in 1932 en 1934 weer gedempt. Maar het waterpeil van 1926 werd in 1993 nog overtroffen. Gelukkig bleef de schade toen beperkt, omdat er ondertussen veel maatregelen zijn genomen.

Uiteindelijk kwam op de lege plek van de overlaat een vierbaans autoweg te liggen, de huidige A2. Een ondertunneling

van deze autoweg precies in de oude rivierbedding is dan ook niet zonder risico. Een rivier heeft namelijk wel eens de neiging bij hoog water haar oude bedding weer in bezit te nemen. En stel dat Moeder Maas bij hoog water - en dat hebben we niet in de hand - de oude bedding van de Heugemer Overlaat weer eens gaat opzoeken, dan wordt de A2-tunnel een prachtige vaargeul.

Régis de la Haye

Archiefsprokkels

De vaste rubriek ‘Archiefsprokkels’ wordt verzorgd door medewerkers van het Regionaal Historisch Centrum Limburg. Elke twee weken een hele pagina met

een nieuw verhaal, opgediept uit de archieven van Maastricht. Eerder verschenen sprokkels kunt u nog eens nalezen op www.rhcl.nl.

Regionaal Historisch Centrum Limburg, Sint Pieterstraat 7, 6211 JM Maastricht, tel. 043 - 328 55 00, info@rhcl.nl

ARCHIEF

regionaal
historisch
centrum
limburg